
Marek Hrubec: Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky

---

Jiří Olšovský

Filosofia, Praha 2011, 562 s.

Kniha českého sociálního vědce a politického filosofa Marka Hrubce je obsáhlým úvodem do teorie uznání a kritické teorie - s výhledem až k problémům zneuznání a nespravedlnosti v globálním kontextu. Životem lidí vládne boj o uznání a Hrubec výstižně podává vývoj myšlenky uznání od Rousseaua, Fichta a Hegela až k současným pohledům Nancy Fraserové, Iris Youngové, A. Honnetha a Charlese Taylora. Život je zmítán válkami a krizemi, kolapsy a novými obnovami žití, které v lidských jedincích usiluje o uznání, o své místo na slunci. Všechno lidské hemžení je v objemné knize viděno z hlediska podnětně rozvíjené tzv. kritické teorie (frankfurtská škola). Nástin jejích dějin patří k tomu nejzajímavějšímu v celé knize. K zakladatelům kritické teorie totiž patřili myslitelé typu Adorna, Horkheimera a Marcuseho, jejichž myšlenky dodnes oplodňují zkoumání současných sociálních a politických myslitelů - obsahují materialismus i existenciální prvky, jsou neseny radikální společenskou kritikou usilující o spravedlnost, pokusem o vysvětlení dané sociální skutečnosti a nastíněním normativity jako výhledu k tomu, jaké hodnoty by se měly zasévat do lidských pospolitostí. To vše je naším autorem kriticky přejímáno a rozvíjeno, stejně jako u zakládajících předchůdců je ohledáván prostor boje za lepší společnost, za plnější sebeuskutečnění člověka.

Někdy se ovšem i sám autor v množství informací přehlédne a zapomene, že Jean Hamptonová je autorkou (nikoli autorem) významného příspěvku k politické filosofii. To jsou ale maličkosti oproti sumě důležitých poznatků o současné společnosti a civilizaci. S Markem Hrubcem je možno učit se myslet vsutku komplexně a univerzálně. Citlivě totiž sleduje i existenciální prvek uznání. Ten vlastně předchází všem ostatním druhům uznání: existenciální uznání vlastním způsobem zakládá intersubjektivitu vztahu vzájemnosti lidských bytostí. Takto autor výstižně uvažuje i o lásce a přátelství jako formách uznání. S Axelem Honnethem zkoumá i samu sebedůvěru jednotlivce, formování sebedůvěry, důvěry v sebe sama, zakládá i nárok na vnější uspokojení a uznání. Odtud mohou vznikat i opravdové city lásky a přátelství, jež hledají své vzájemné naplnění v získávání uznání od druhých. Náš autor spěje ke komplexnímu přístupu, zkoumá také sociální a politické příčiny zneuznání. Nelze se omezovat jen na psychologické podmínky uznání a zneuznání. Hrubec však vidí vždy konkrétnost druhé osoby, se Seylou Benhabibovou uznává výsostně postavení druhého člověka v jeho konkrétnosti a jinakosti. Na druhého nelze promítat své vlastní fantazie ústící do jeho ignorování. S Iris Youngovou pak Marek Hrubec konkretizuje své pojetí recipročního uznání, přijímá její myšlenku asymetrické reciprocity vzájemně se uznávajících osob: mezi subjekty existuje nepřekonatelná asymetrie, každý je sám sebou ve své jedinečnosti, přesto a právě proto mezi jedinci může vznikat reciprocita úcty a vzájemného uznání.

Autor si konečně všímá i úsilí o odstraňování zneuznání v globálním kontextu, kritizuje nedostatky liberálního pojetí společnosti a politiky, hledá alternativní teorii spravedlnosti, a to na základě své kritické teorie uznání. Skutečný Hrubcův myšlenkový univerzalizmus pak vynikne při úvahách o civilizaci, jež by se mohla týkat celého lidstva; lze uvažovat s Majidem Tehranianem o mnoha vzájemně se uznávajících kulturách v rámci jedné lidské civilizace. Lze takto respektovat pluralitu jednotlivých kultur a spět přitom k jedné osvětlené civilizaci. To by vyžadovalo podle Marka Hrubce otevřenost jednotlivých kultur, mezikulturní dialog a hledání transkulturní shody a vzájemného uznání, čehož lze dosahovat jedině při překonávání globální nespravedlnosti a s ní spjatého zneuznání mezi národy. Nová civilizace může takto vzejít pouze z živého mezikulturního a transkulturního uznání, kdy by se dosáhlo takové shody a harmonie, již by sdílela celá lidská civilizace.

Jiří Olšovský